

**ARETUSEESKIRI
GORDONI SETTER**

**(FCI klassifikatsioon: rühm 7 – seisukoerad; alarühm 2.2
Briti ja Iiri seisukoerad; gordoni setter, 6)**

GORDONI SETTERITE ARETUSE EESMÄRGID

Vastu võetud Eesti Setterite Klubi MTÜ üldkoosoleku poolt 9.09.2021
EKL-i Teadusnõukogu poolt heaks kiidetud

Sisukord

1.	Aretuseeskirja kokkuvõte	3
1.1.	Kohustuslikud terviseuuringud.....	3
1.2.	Soovituslikud terviseuuringud.....	3
1.3.	Näitusehinne	3
2.	Tõustandard	3
3.	Tõu ja tõuühingu lühiajalugu.....	4
4.	Populatsiooni suurus ja geneetiline varieeruvus.....	5
4.1.	Populatsiooni suurus ja koosseis.....	5
4.2.	Aretuses kasutatavate koerte hulk.....	6
4.3.	Populatsiooni enim mõjutavad koerad	6
4.4.	Hinnang populatsiooni geneetilisele varieeruvusele	7
4.5.	Meetmed populatsiooni geneetilise varieeruvuse hoidmiseks/ parandamiseks, TÜ tegevus	7
5.	Iseloom ja kasutusomadused	7
5.1.	Kasutusala.....	7
5.2.	Tõuomane katse/test/koolitus	7
5.3.	Soovimatud iseloomuomadused, nende vähendamine / vältimine	8
6.	Tervis	8
6.1.	Terviseküsitlus	8
6.2.	Levinumad pärilikud haigused.....	10
6.3.	Kohustuslikud terviseuuringud.....	10
6.4.	Vabatahtlikud terviseuuringud.....	11
6.5.	Pärilike haiguste vältimise programm	12
6.6.	Kehtiva / varasema pärilike haiguste vältimise programmi efektiivsus	12
7.	Välimik	13
7.1.	Näitusehinne	13
7.2.	Välimiku säilitamine/parandamine	13
7.3.	Ebasoovitavad välimikutunnused.....	14
8.	Allikad	14

1. Aretuseeskirja kokkuvõte

1.1. Kohustuslikud terviseuuringud

- Aretuses kasutatavale koerale on kohustus teostada puusaliigese düsplaasiauuring. Koera kasutamiseks aretuses peab tema puusaliigeste düsplaasiauuringu tulemus olema A, B või C, kuid C-puusadega koera võib paaritada ainult A-või B-puusadega koeraga.
- Aretuses on keelatud kasutada koeri, kelle puusaliigese düsplaasiauuringu tulemus on D või E. Kui koera parem ja vasak puusaliiges on saanud erineva hinde, siis võetakse aluseks madalam hinne.
- Uuringu tulemus peab kehtima enne paaritust.

1.2. Soovituslikud terviseuuringud

- Aretuses soovitame kasutada koeri, kelle küünarliigese düsplaasia tulemus on 0.
- PRA-rCD4 geenitest: aretuses kasutada vanematepaari, kellest mõlemad on uuritud ning on uuringu tulemusega “puhas/terve” või “kandja”. Koera, kelle uuringutulemus on “haige”, aretuses FCI reeglite alusel kasutada ei ole lubatud.
- Aretuses mitte kasutada koeri, kellel on tõestatud mõni päriliku iseloomuga haigus. Pärilikku haigust põdeva koera õdesid ja vendasid ei ole soovitatav aretuses kasutada, v.a. juhul kui neile on tehtud konkreetse haiguse suhtes geeniuuring ja nad on tunnistatud terveteks.
- aretuses ei ole soovitatav kasutada koeri, kellel on iseloomuvigu (agressiivsus, argus, paugukartlikkus).

1.3. Näitusehinne

- Paaritataval koeral peab olema vähemalt kaks hinnet „väga hea“ kahelt erinevalt kohtunikult

2. Tõustandard

[Link EKLi lehele](#)

3. Tõu ja tõuühingu lühiajalugu

Setterid on peamiselt 17.–18. sajandil aretatud linnukoerad, kelle ülesanne oli/on jahil läbi töötada võimalikult lai maa-ala jahimehe ümber ning anda linnu leidmisest jahimehele seisakuga märku. Setterite nimi tulenebki ingliskeelsest sõnast „set“, mis tähendab luureseisakut, tardunud poosi.

Ka tänapäeval kasutatakse settereid paljudes maades endiselt jahikoerana, kuid Eestis on nad peamiselt perekoerad või harrastuskoerad, kellega käiakse näitustel või tegeletakse mõne koeraspordialaga.

Eesti Setterite Klubi (ESK) tegutseb alates 13. jaanuarist 1996. a., mil toimus esimene liikmete üldkoosolek. Juhatuse valib klubi üldkoosolek kaheks aastaks, viimane juhatuse valimine toimus üldkoosolekul 2020. Üldkoosoleku raames peetakse klubi sünnipäevapidu ja autasustatakse aasta edukamate setterite omanikke. Parimad valitakse näituse- ja sportkoerte (agility, SK/KK, pääste) hulgast. Traditsiooniliselt korraldab klubi iga aasta suvel sertifikaadiõigusega erinäituse kõigile setteritõugudele. 2000. aastate esimesel kümnendil toimus ka talvine mitteametlik club show. Aasta jooksul korraldab tõuühing jalutuskäike, suvepäevi, koolitusi ja loenguid, infolevi toimub kodulehe ja sotsiaalmeediakanalite (Facebook, Instagram) kaudu.

3.1. TÜ liikmeskond

Seisuga jaanuar 2021 on Eesti Setterite Klubil liikmeid 75. Esindatud on kõik neli setteritõugu. Klubisse kuulub kaks registreeritud kennelnimega gordoni setterite kasvatajat (kennel Finfair, omanikud Helis ja Urho Manninen, ning kennel Oldmansion, omanik Triin Hallap). Käesoleval ajal Eestis tõuühingusse mittekuuluvaid tegutsevaid kasvatajaid ei ole. Samuti ei ole Eestis teisi sama tõuga tegelevaid tõuühinguid.

Eesti Setterite Klubi hinnangul elab Eestis kuni 35 gordoni setterit, nendest kuulub tõuühingu liikmetele 12 koera. See moodustab umbes kolmandiku koerte üldarvust. Koeri, kelle omanikud ei ole klubi liikmed ja/või kes on toodud välismaalt, on Eestis hinnanguliselt 20 ringis.

4. Populatsiooni suurus ja geneetiline varieeruvus

4.1. Populatsiooni suurus ja koosseis

Eesti Kennelliidu tõuregistrisse on kantud 31. juuli 2020 seisuga 86 EST-registrinumbriga gordoni setterit, nendest sünniaastaga 2005 või hilisem 58 koera, kellest suur osa ei ole enam elus või ei ela Eestis, samuti ei kajasta register kõiki Eestisse sisse toodud koeri. Võib öelda, et gordoni setter on Eestis vähelevinud tõug ning kuulub ohustatud tõugude hulka ka oma kodumaal Suurbritannias.

Tõuühing viis 2019. aastal läbi gordonite kaardistamise, mille tulemusena saadi kindlad andmed 34 Eestis elava koera kohta. Nendest on juba möödunud aasta jooksul vähemalt 6 koera surnud vanuse või haiguste tõttu, samas on imporditud vähemalt 5 kutsikat. Mitmed viimastel aastatel nn kodukoorteks imporditud koerad ei ole EKL-i registrisse kantud ja võib arvata, et on veel üksikuid koeri, kelle kohta klubi andmeid ei leidnud. Kutsikaid on toodud Soomest, Poolast, Tšehhist ja Leedust.

EKL-i registrisse kantud gordoni setterid aastate lõikes 2015–2020 (juuli 2020 seisuga)

Aasta	Registreerimiste arv	Pesakonnad	Importide arv	Kasvatajate arv	Isad	Emad
2015	1	1	0	1	1	1
2016	2	0	2	0	0	0
2017	6	1	2	1	1	1
2018	3	1	0	1	1	1
2019	0	0	0	0	0	0

2020	1	0	1	0	0	0
------	---	---	---	---	---	---

4.2. Aretuses kasutatavate koerte hulk

Alates 2015. aastast on aretuses kasutatud vaid kolme Eestis elavat koera (Oldmansion Ambitions Brunette, My Oh My Black Lofty ja Finfair Tributary Skyre Burn).

4.3. Populatsiooni enim mõjutavad koerad

Eestis on alates 2000. aastast sündinud 11 pesakonda gordoneid, neist viimase viie aasta jooksul ainult kolm (2015, 2017 ja 2018). Vaid kaks kuuest vanemast on Eestis sündinud koerad (Oldmansion Ambitious Brunette ja Finfair Tributary Skyre Burn). Kutsikate arv pesakonnas on pigem väike. Kolme viimase Eestis sündinud pesakonna kutsikatest enamik ei ela Eestis või on terviserikete tõttu surnud, seega ei mõjuta need pesakonnad kuigivõrd siinset populatsiooni.

Pesakonnad alates 2015:

Jrk. nr.	Aast a	Pesakonna vanemad (isane x emane)	Kutsikate arv (sulgudes isased ja emased kutsikad)
1	2015	Laurelhach Legend ja Oldmansion Ambitious Brunette	1 (1 + 0) <i>Kutsikas elab Eestis.</i>
2	2017	Drumdaroch Beamers Run ja My Oh My Black Lofty	5 (2 + 3) <i>Kutsikatest 1 emane elab Eestis.</i>
3	2018	Jasper Black Ivy ja Finfair Tributary Skyre Burn	3 (2 + 1) <i>Kutsikatest 1 isane elab Eestis</i>

4.4. Hinnang populatsiooni geneetilisele varieeruvusele

4.5. Meetmed populatsiooni geneetilise varieeruvuse hoidmiseks/parandamiseks, TÜ tegevus

Geneetilise varieeruvuse hoidmisele on edukalt kaasa aidanud väike pesakondade arvja korduspaarituste puudumine. Aretuses on kasutatud välismaiseid isaseid.

Tõuühing püüab kasvatajate teadlikkuse tõstmise eesmärgil korraldada koolitusi (nt aastal 2018 tõuseminar kohtunikele ja kasvatajatele, Diane Stewart-Ritchie, kennel Gwendariff, Põhja-Iirimaa; 2019 kõigi setterite tõuseminar, Leen Van Genechten, Belgia), samuti jagades EKLi ja teiste koerakasvatajate klubide korraldatavate koolituste infot sotsiaalmeedia ja e-postiloendi kaudu.

5. Iseloom ja kasutusomadused

5.1. Kasutusala

Gordoni setterite iseloom vastab suures osas praegu kehtivale tõustandardile. Enamikul koertest on säilinud jahinstinktid, mida aktiivsed koeraomanikud on võimaluse korral testinud. Koerad on arukad ja koostöövalmid. Tõuühingu liikmete koerad ei pärine puhastest jahiliinidest ja jahikoorteks neid koolitatud ei ole.

Gordoni setteritega on Eestis treenitud *agility*'t ja kuulekust. Näituseharrastusega tegelejaid on üksikuid, gordoni setterit võib viimastel aastatel siiski sagedamini näha nt juuniorhändlerite võistlustel.

5.2. Tõuomane katse/test/koolitus

Aretuses kasutamise eelduseks Eestis gordoni setteritel tõuomast katset seatud ei ole. Jahikoolitusi korraldab tõuühing tavaliselt korra aastas ja huvi osalemise vastu on olemas, kuid aktiivset jahiharrastust ei võimalda ka nt looduslike saaklindude vähesus. Eestis on pikka aega olnud vaid üksikud pädevad treenerid ja õppepõllud. Samuti puuduvad jahilkäimise traditsioonid setteritega, on olnud väga piiratud võimalused sooritada jahikatset, puudub kaasaegne jahikatse eeskiri.

Viimastel aastatel on seisukoorte jahikoolituse ja –katsetega hakanud tegelema teiste FCI 7. rühma seisukoorte (ungari lühikarvaline linnukoer, Weimari linnukoer jne) omanikud, moodustatud on ka MTÜ, kellega on võimalik jahikoolituse osas koostööd

teha ka setteriomanikel. Jahikatsaid on käidud sooritamas Lätis, kuid ühelgi Eesti gordoni setteril viimase viie aasta jooksul jahikatse tulemust saavutatud ei ole.

5.3. Soovimatud iseloomuomadused, nende vähendamine / vältimine

Aretusest tuleks eemale jätta arad, paugukartlikud, agressiivsed aga ka inimeste ja teiste koerte suhtes liigumbusklikud isendid.

6. Tervis

6.1. Terviseküsitlus

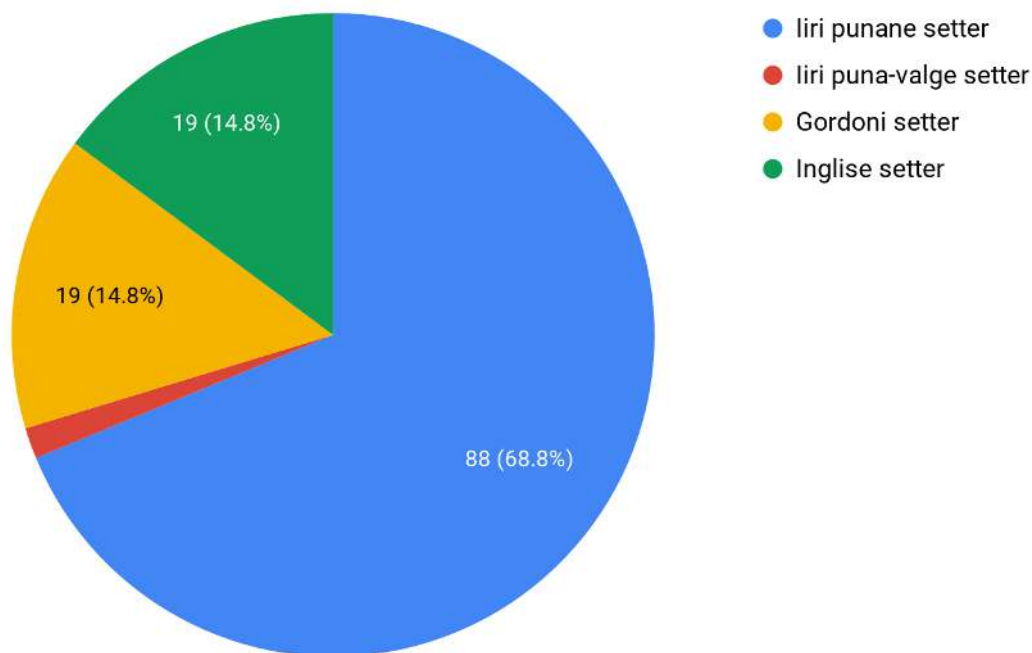
2018. aasta sügisel viis Eesti Setterite Klubi aretusnõukogu läbi terviseküsitluse setteriomanike seas, et saada ülevaade Eestis elavate setteritõugude tervisest.

Terviseuuringu eesmärkidest:

1. terviseuuringu tulemused aitavad klubil toetada kenneliomanikke aretustöös. Kui uuringu tulemusel ilmneb mõne haiguse sage esinemine, teavitab klubi sellest oma kodulehel ning organiseerib loenguid klubi liikmetele, takistades probleemi süvenemist.
2. uuringu tulemused on referents-andmebaasiks haiguste esinemissageduse kohta siinses populatsioonis. Nii on kenneliomanikel võimalik alati teha aretusotsuseid, olles võimalikult hästi informeeritud.
3. uurimuse kaugem eesmärk on setterite tänase tervisliku seisundi põhjal teha vajadusel ettepanek muudatusteks setterite aretusnõuete dokumendis.

Uuringu tulemustest:

Ankeete täideti nii elavate kui lahkunud, tervete ja haigete, näituse-, jahi- ja kodu-setterite kohta. Kokku täideti ankeete 128 koera kohta, esindatud olid kõik setteritõud.

Tervisemonitooringu ankeet täideti 19 gordoni setteri kohta (10 emast, 9 isast), mis on 22,3% EKL registris registreeritud Gordoni setterite populatsioonist. Elusolevate koerte vanus ankeetide täitmise hetkel oli vahemikus 3 aastat kuni 14 aastat (vanima koera sünniaasta 2004). Ankeet täideti 3 surnud Gordoni setteri kohta. Koerte vanus surres oli 8a, 9a ja 14a.

Uuringu tulemuste kokkuvõte on avaldatud Eesti Setterite Klubi koduleheküljel pärast 2019. aasta üldkoosolekut. Tulemuste avaldamisel on tagatud, et ühtegi haigust ei ole võimalik seostada kindla koera, koera omaniku ega kasvatajaga.

Võrreldes terviseuuringu käigus kogutud andmeid kogu Eesti gordoni setterite populatsiooniga, koguti puusadüsplaasia uuringu nõude jätkamise või eemaldamise üle otsustamiseks andmeid ebapiisavalt (13). Vaadates Eesti Setterite Klubi andmebaasis gordoni setteri puusadüsplaasia uuringu tulemusi alates 1996. aastast (registreeritud tulemusi 31), on aastatel 2011–18 võrreldes eelnenud kümnendiga A/B puusadega koerte osakaal mõnevõrra suurenenud ning vähenenud tulemuste C ja D osakaal, kuid ka siin napib selgete järelduste tegemiseks andmeid. Seetõttu peab Eesti Setterite Klubi õigustatuks jätkata puusadüsplaasia uuringu tulemuste kohustuslikku kinnitamist enne koera aretuses kasutamist.

6.2. Levinumad pärilikud haigused

Levinumad terviseprobleemid gordoni setteril on puusa-/küünarliigese düsplaasia ning progressiivne reetina atroofia (PRA) Veel on kirjeldatud gordoni setteril kilpnäärme alatalitust. Gordoni setteritel on anatoomiast tulenevalt eelsoodumus maokeeru tekkeks, mille seotust pärilikkusega ei ole täheldatud.

Teada on, et tõul võib esineda ka mitmesuguseid allergiad, millest enim levinud on toiduallergia. Samuti esineb igas vanuses koertel hea- ja halvaloomulisi kasvajaid ning sagenenud on ka hammaste puudumine.

[Terviseinfo ja artiklid levinumate haiguste kohta Eesti Setterite Klubi kodulehel.](#)

Laiast maailmast:

PRA test on Briti Gordoni Setterite Klubi eetikakoodeksis kui soovituslik uuring kõikidele aretuskoertele kõrvuti puusauuringuga.

Eksisteerib ka rahvusvaheline andmebaas Gordoni setterite PRA-uuringu tulemustega ning nõuannetega toimetulekuks pimedada koeraga:

<http://gordonsetterhealthresults.weebly.com/>

Seni kehtinud aretusnõuded ei sea norme aretuskoerte PRA rcd4 testi tulemustele. On soovitatav, et kõikidel aretuses kasutatavatel koertel oleks tehtud ka PRA rcd4 test.

6.3. Kohustuslikud terviseuuringud

Eesti Kennelliidu registrisse kantud puusauuringute tulemused 2010–2020:

(seisuga 31.07.2020):

Nr	Nimi	Sugu	Registrinumber	HD	ED	Uuringu aeg
1	Sarmando Dream Black Velvet	I	EST-02377/08	C/C	0/0	06.01.2010

2	Finfair Loch Carron	I	EST-01547/09	A/A	0/0	23.09.2010
3	Finfair Loch Affric	I	EST-01546/09	B/B	0/0	23.09.2010
4	Finfair Loch Brittle	E	EST-01545/09	B/B	0/0	21.11.2012
5	Oldmansion Ambitious Brunette	E	EST-01558/11	C/C	0/0	13.11.2013
6	Sundowner's Flower Power	E	EST-02499/12	B/B	0/0	18.09.2014
7	Black Scottish Bourbon Shadow Dog	I	EST-01708/16	E/E	3/2	16.08.2017
8	Finfair Tributary Skyre Burn	E	EST-01692/13	B/A	1/2	06.06.2018

Uuritud koertest on 5 sündinud Eestis. Aretuses on kasutatud koeri nr 4, 5 ja 8. Vaid 2 koera uuring on läbi viidud viimase 5 aasta jooksul.

2010–2020 uuritud koertest on 12,5 %-l ehk 1 koeral puusad täiesti terved A/A; 1 koeral on tulemus A/B (12,5 %), 3 koeral (37,5%) on tulemus B/B ja 2 koera (25%) tulemus on C/C. Ühe koera puusauuringu tulemus oli E/E (12,5%). Kahel koeral esines küünarliigeste osteoartroosi tunnuseid.

6.4. Vabatahtlikud terviseuuringud

Pärilike haiguste vältimiseks on kasvatajatel võimalus teostada aretuses kasutatavale koerale terviseuuringutena PRA-rcd4, PRA-rcd1 ja kilpnäärme alatalitluse testid.

6.5. Pärilike haiguste vältimise programm

Gordoni setteri aretuse erinõuded.

1.1. Puusaliigeste düsplaasiauuringu tulemus A, B, C.

1.2. C-puusadega koera võib paaritada ainult A- või B-puusadega koeraga.

1.3. Nõuded peavad olema täidetud enne paaritamist.

Samuti kehtib kahe hinde „väga hea“ nõue välimikunäitustelt. Tõuühing soovib erinõuete kehtivuse pikendamist ka järgmiseks viieks aastaks. Sarnaselt paljude teiste riikidega soovitame aretusse minevaid koeri testida PRA (rcd4) suhtes.

6.6. Kehtiva / varasema pärilike haiguste vältimise programmi efektiivsus

Jõustumisaasta	Haigus, mille vastu võideldakse	Nõutavad meetmed	Näitusetulemused
2011	Puusaliigeste düsplaasia	Paarituseelne puusaliigeste düsplaasia uuring tulemusega A, B või C. C-puusadega koera võib paaritada ainult A- või B-puusadega koeraga.	<u>Mõlemad vanemad:</u> vähemalt kaks hinnet „väga hea“ kahelt erinevalt kohtunikult.

Eestis kehtib alates 2011. aastast gordonni setterite aretuseeskiri ja aretuse erinõuded. Selle aja jooksul on sündinud ainult 5 pesakonda ja puusauuring on läbi viidud ainult kolmel Eestis sündinud koeral. Pesakondade vanematel olid läbitud nõuetekohased uuringud. Kaks vanematest on sündinud Eestis (3 emast), kolm Poolas (2 emast, 1 isane) ja ülejäänud isased Austraalias ja Suurbritannias. Nii vähese uuringute arvu põhjal ei ole võimalik teha järeldusi aretuserinõuete mõju kohta.

Tuginedes naabermaade (eelkõige Soome) kogemusele, soovib tõuühing pikendada aretuserinõuete kehtivust praegu kehtivas sõnastuses.

Samuti kehtib kahe hinde "väga hea" nõue välimikunäitustelt. Tõuühing soovib erinõuete kehtivuse pikendamist ka järgmiseks viieks aastaks. Sarnaselt paljude teiste riikidega soovitame aretusse minevaid koeri testida PRA (rcd4) suhtes.

7. Välimik

7.1. Näitusehinne

Seni kehtinud aretuserinõuetes on sees kahe hinde „väga hea“ nõue välimikunäituselt. Tõuühing peab otstarbekaks sõnastada näitusehinde nõue edaspidi järgmiselt: „Paaritataval koeral peab olema vähemalt kaks hinnet „väga hea“ kahelt erinevalt kohtunikult.“

7.2. Välimiku säilitamine/parandamine

Tõustandardis kirjeldatud välimik on tõu algupärasele kasutusotstarbele võimalikult hästi sobiv. Tõuaretuse eesmärgiks ei saa olla mitte niivõrd tõuomaduste parandamine ja muutmine, kuivõrd just nende säilitamine. Välimikult tõustandardile vastav ning ka näitustel edukas koer on hea kehaehitusega. Selline koer liigub hästi ning ta peaks suutma töötada kauem ja efektiivsemalt. Lisaks on tasakaalus anatoomiaga koeral suurem tõenäosus olla terve.

Suurim erinevus FCI poolt kehtestatud tõustandardi ja tegeliku olukorra vahel on gordoni setteri liiga kõrge turjakõrgus ja väga raskeks ja tooreks aretatud pead. Ilmselt üks põhjusi on see, et viimane FCI poolt vastuvõetud gordoni setteri tõustandard on pärit aastast 1987, seega üle 30 aasta tagasi. Vahepealsete aastakümnetega on tõug palju muutunud. Kuna tõustandardit uuendatud pole, siis paljud tänapäeva gordoni setteritest ei vasta enam liiga suurte mõõtude tõttu praegu kehtivale tõustandardile. Setterid on minetamas oma rolli jahikoerana, kes pidi olema sale, kerge, kiire ja vastupidav. Tänapäeval on koerad enamikus perelemmikud, kes elavad soojas toas, kordagi elus linnujahil käimata, ja kellel pole mingit vajadust taluda suuri füüsilisi koormusi. Järjest teravamaks probleemiks on väga rasked pead koos rikkaliku kaelanaha, väga suurte huultega ja liigselt avatud silmadega. Ajalooliselt ei saanud gordoni setterid omada metsas ja põllul joostes sellist uhket karva nagu kaasaegsed

koerad. Küll aga on FCI standardis sees nõue, et karv peab olema siidine, sile ja sirge. Üha rohkem kohtab näitustel koeri, kellel on vale karvastruktuur – karv on seljas surnud ja lakkis või koer on trimmitud üle terve keha, vältimaks lokke, mis on täiesti keelatud tegevus. Viimastel aastatel võib näituseringides kohata järjest rohkem koeri, kellel on ülearetatud taganurgad ja täiesti olematud esinurgad. Selline tagajalgade liigne nurgistumine on viinud koera keha anotoomilisest tasakaalust välja. Sellise anatoomiaga koerad ei suuda põllul pikalt liikuda ja teha tõule omast tööd.

Tõuühing on korraldanud täiendkoolitusi kõigi setteritõugude kohta kohtunikele ja kasvatajatele, kuid kahjuks on Eesti välimikukohtunike huvi koolituste vastu olnud leige.

7.3. Ebasoovitavad välimikutunnused

Rippuv kaelanahk, liiga pikk või lühike kere, puudulik esirind, sirge ja lühike õlavars, heledad silmad, krussis karv seljal, lühike esijala samm, püstine lanne, liiga kõrgele, üle seljajoone tõusev saba, madal saba asetus, liiga tugevad tagajalgade nurgad, ebapiisavad esinurgad

8. Allikad

- Soome Kennelliit <http://jalostus.kennelliitto.fi/>
- Eesti Kennelliit <http://www.kennelliit.ee/>
- Jahieeskiri <https://www.riigiteataja.ee/akt/129052013051?leiaKehtiv>
- Animal Health Trust http://www.aht.org.uk/cms-display/genetics_prarcd4.html
- Orthopedic Foundation of Animal <http://offa.org/stats.html#breed>
- British Gordon Setter Club
<http://www.britishgordonsetterclub.co.uk/CodeOfEthics.htm>
- Antagene <http://www.antagene.com/en/apr-rcd4-progressive-retinal-atrophygordon-setter-0>
- Downs LM1, Bell JS, Freeman J, Hartley C, Hayward LJ, Mellersh CS. Late-onset progressive retinal atrophy in the Gordon and Irish Setter breeds is

associated with a frameshift mutation in C2orf71. *Anim Genet.* 2013
Apr;44(2):169-77.

- Ross D. Clark, DVM Medical, Genetic & Behavioral Risk Factors of Gordon
Setters